

Remissvar Från kris till kraft. Återstart för kulturen (SOU 2021:77)

Institutet för språk och Institutet för språk och folkminnen (Isof) delar utredningens bedömning att det krävs omfattande insatser för att ge kulturlivet förutsättningar för återstart och utveckling efter pandemin. Vi menar att utredningen *Från kris till kraft. Återstart för kulturen* presenterar flera intressanta förslag på insatser för att främja kulturen och stärka kultursektorn. Isof lämnar i detta remissyttrande framför allt synpunkter på de förslag i betänkandet som vi bedömer har störst direkt påverkan på myndighetens verksamhetsområde. I övrigt har myndigheten inga invändningar mot eller synpunkter på lämnade förslag.

Sammanfattning

Institutet för språk och folkminnen (Isof):

- är positivt till utredningens förslag på ett övergripande plan och instämmer i att det är viktigt att arbeta fram en gemensam infrastruktur och en samordning av digitaliseringen hos kulturarvsaktörerna. Dock har Isof synpunkter på de snäva tidsramarna för förslagets genomförande. Det är mycket som ska utföras på kort tid med begränsade ekonomiska resurser. Isof menar att det behövs en långsiktighet i satsningen på digitaliseringen av det materiella och immateriella kulturarvet.
- menar att förslaget att låta Riksantikvarieämbetet vara huvudansvarig för genomförandet av insatsen kan fungera bra. Dock bör formerna för uppdraget genomlysas vidare. Kanske finns andra, mer effektiva, sätt att organisera insatserna på.
- anser att förslaget att låta digitaliseringsarbetet omfattas av en arbetsmarknadsinsats är bra. Det är då av största vikt att insatsen inbegriper kompetenshöjande insatser i olika delar av digitaliseringsprocessen, från insamling till tillgängliggörande och bevarande.
- instämmer i de förslag som presenteras som kunskapshöjande insatser inom upphovsrätt.

Isofs synpunkter

7.6.1 Digitalisera kulturarvet

Utredningens förslag: Regeringen avsätter 150 miljoner kronor 2022 samt 325 miljoner kronor 2023 och 2024 för en satsning på digitalisering av kulturarvet. Satsningen ska inriktas på digitalisering av samlingarna inom arkiv, bibliotek och museer. Riksantikvarieämbetet får i uppdrag att ta fram formerna för satsningen i samverkan med Riksarkivet och Kungliga biblioteket.

Det behövs stora och samordnade insatser för att digitalisera det materiella och det immateriella kulturarvet och Isof välkomnar därför den föreslagna satsningen på digitalisering. Isof instämmer i att satsningen bör omfatta såväl offentliga som ideella verksamheter. Kulturarv är ett brett begrepp och vi vill här poängtera vikten av att kulturarvsorganisationer som inte direkt går att kategorisera som en del av arkiv-, bibliotek- eller museisektorn bör omfattas av förslaget. Isof har till exempel omfattande och unika samlingar som utgör viktiga delar av vårt kulturarv, men som varken är föremålssamlingar, bibliotek eller arkiv.

Ett samlat utvecklingsarbete och en gemensam infrastruktur inom kulturarvssektorn är mer resurseffektivt än att var och en utvecklar egna modeller och lösningar. Det är särskilt angeläget att satsningen säkerställer att samordning av digitaliseringsarbetet sker och att hänsyn tas till förutsättningar för såväl teknisk som innehållsmässig kompetens. Vid sidan av själva digitiseringen av material behöver insatsen också omfatta arbete med till exempel information, metadata och kontextualisering men också former för förmedling, bevarande och tillgänglighet, även på lång sikt. För att kunna genomföra dessa insatser krävs långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar.

Isof ser mycket positivt på förslagen om ekonomiska förstärkningar men det är många aktörer, små som stora, som behöver få ta del av satsningen. För att kunna möta aktörernas behov behöver väsentliga summor avsättas och detta över en längre tid. Isof menar att satsningen måste ha ett mer långsiktigt perspektiv än det som föreslås i utredningen. Ett förslag på en långsiktig lösning är att stärka statliga institutioners förvaltningsanslag med tydliga krav på återrapportering och redovisning kring digitaliseringen. En annan modell för finansiellt stöd skulle kunna vara att utlysa digitaliseringsmedel för aktörerna att söka för längre perioder.

Myndigheten tror att det finns förutsättningar för Riksantikvarieämbetet att driva digitaliseringssatsningen men tycker att det vore önskvärt att regeringen undersöker fler alternativ för hur formerna för satsningen kan samordnas och genomföras. En lösning

skulle kunna vara att bilda en helt fristående, organisation med korta beslutsvägar som kan samla rätt kompetens för att kunna genomföra satsningen.

Isof menar att utredningens förslag att digitaliseringsinsatsen bör omfatta en arbetsmarknadsinsats är bra. Isof vill framhålla vikten av att insatsen också bör avse en kompetenshöjning inom flera delar av digitaliseringsprocessen. Det är dessutom viktigt att arbetsmarknadsinsatsen tar lärdom av de erfarenheter som tidigare satsningar som t.ex. Access och Kulturarvslyftet har gett, för att undvika att det blir administrativt krångligt och ekonomiskt svårt att genomföra insatsen.

7.6.4 Kompetenshöjande insatser om upphovsrätt

Utredningens förslag: Kunskapen om upphovsrätt ska stärkas genom att Patent-och registreringsverket (PRV) får i uppdrag att

- i samverkan med Konstnärsnämnden utveckla kompetenshöjande insatser samt ta fram samlad information om upphovsrätten för myndigheter, kulturinstitutioner och andra aktörer.*
- i samverkan med Konstnärsnämnden utveckla profilerad branschinformation till PRV:s webbplats för avgränsade målgrupper och branscher*
- i samverkan med Konstnärsnämnden och Tillväxtverket samordna sin vägledande information vad gäller upphovsrättsliga frågor till verksamma inom kulturområdet.*

Uppdragen ska redovisas till regeringen (Kulturdepartementet) senast den 31 december 2022.

Isof instämmer i bedömningen att det behövs mer kunskap om upphovsrätt och ersättning bland kulturinstitutioner, myndigheter och andra aktörer och ser positivt på förslaget om kompetenshöjande insatser om upphovsrätten.